

OSMANLI ARAŖTIRMALARI
IX

NeŖir Heyeti — Editorial Board
HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ
HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES
IX

İstanbul - 1989

BASRA KÖRFEZİNİN GÜNEY KESİMİ VE OSMANLILAR*
(1876 - 1908)

İDRİS BOSTAN

Osmanlı Devleti, XVI. asrın ortalarında Basra (1546) ve Lahsa (1555) eyâletlerinin kurulması ve Bahreyn'in ilhakıyla Basra Körfezinde varlık göstermeye başladı. Hicaz'ın Osmanlı hakimiyetine girmesi, Ceziretü'l-arab'ın batı ve güney sahillerinin alınması ile yarımada kontrol altına alınmaya çalışıldı. Basra'da kurulan tersane ile de körfezdeki Portekiz hakimiyeti engellenmek istendi. Böylece körfezin batı sahillerinde bulunan arab şeyhlikleri birkaç asır doğrudan veya dolaylı olarak Osmanlılarla ilişki kurmuş oldular. XIX. asrın ikinci yarısında Osmanlı Devleti Bağdad ve Basra'da birtakım ıslahat hareketlerine giriştiği sırada Katar, yeni teşkil edilen Necid sancağına bağlandı. Uman sahillerinde ise idari bir bağlılık olmamakla birlikte Osmanlı hilâfetinin nüfuzu bulunuyordu. XIX. asrın sonları ve XX. asrın başlarında Osmanlı Devletinin Körfezin güney kısımları ile ilgilendiği görülmektedir. Bu yazıda Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde yer alan bazı vesikaların ışığı altında genel olarak birkaç konu incelenmeye çalışılacaktır. Bunlardan biri, bugün Birleşik Arab Emirlikleri'nin bulunduğu Umân sahilleri Bölgesi, ikincisi Hürmüz ve civarındaki adaların durumu ve üçüncüsü İran'a ait Lince'deki Osmanlı teb'ası ve bölgedeki gelişmelerdir.

Osmanlı Devleti'nin Bölge ile Genel olarak İlgisi :

XIX. asrın sonlarında ve XX. asrın başlarında Osmanlı Devleti'nin Basra Körfezindeki nüfuz mücadelesi esas olarak İngiltere ile

* Bu yazı 19-21 Kasım 1988'de Birleşik Arab Emirlikleri'nde yapılan İkinci Re'sû'l-hayme Tarih Kongresi'ne tebliğ olarak sunulmuştur.

olmuştur. Körfezin batı sahilini teşkil eden Küveyt, Bahreyn, Katar, Umân sahilleri ve Maskat'a ait Osmanlı Arşiv belgelerinden anlaşıldığına göre, Osmanlı Devleti bölgede meydana gelen her olayla yakından ilgilenmekteydi.

Osmanlı Devletinin himâyesinde Zufar'da hakimiyetini ilan eden Fazl b. Alevî, 18 Ramazan 1296 (5 Eylül 1879)'da Bâbiâli'ye takdim ettiği lâyihasında bir bölgede merkezlere sahip olan bir devletin onun uzantılarına da sahip olduğu görüşünü (hinterland prensibi) savunuyordu. Buna dayanarak Hicaz'a sahip olan Osmanlı Devletinin bütün Cezîretü'l-arab'a sahip olduğunu ve nüfuzunu icra etmesini istiyordu¹. Aynı dönemde Maskat imamı olan Türkî bin Said de İngiltere'nin himâye tekliflerini reddediyordu. Ancak, onun ölümünden sonra oğulları arasında çıkan çatışmada Faysal idareyi ele aldı ise de halk tarafından tutulmadı. İngilizler Uman sahillerini idareleri altına almak istemelerine rağmen bölgedeki meşâyih bunu reddetmekteydi². Osmanlı Devletinin Basra bölgesindeki ıslahatları sırasında Uman ve Maskat'a kadar olan yerlerdeki meşâyih tebeyyetlerini bildirmek istediler. Bunun için Devlet-i Aliyye-i Osmaniye sancağı altına girmek ve bu sancağı taşımak düşüncesinde idiler. Ancak ıslahat memurlarının hatalı davranışları yüzünden bundan vazgeçtiler³. Halbuki Osmanlı Devleti, Uman sahilleri ile Maskat'taki meşâyih ve ahalinin halifeye olan sadakat ve bağlılıklarını kuvvetlendirmeye çalışmalıydı⁴.

1 Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Yıldız Esas Evrakı (YEE), kısım 18, evrak 553/182, zarf 93, karton 35. Fazl b. Alevînin Zufar'da hakimiyet ilanı ve sonrası ile ilgili olarak geniş bilgi için bk. Lorimer, *Delîlül-halic*, (Tarih), II, 900-902, 906-908, 910-911, 915. Fazl'ın Bâbiâli'ye takdim ettiği Kızıldeniz'in doğu ve batı kıyıları ve Cezîretü'l-arab hakkında iki raporu BOA, YEE, kısım 14, evrak 88/26, zarf 88, karton 12'dedir.

2 Muhammed Âli'nin Basra vilâyeti hakkında kaleme aldığı 8 Kânûnisânî 1304 (20 Ocak 1988) tarihli lâyihası: BOA, YEE, kısım 14, evrak 366, zarf 126, karton 9.

3 Nusret Paşa'nın *Mâzi ve Müstakbel Irak'ın Ahvâline Dâir* lâyihası: BOA, YEE, kısım 14, evrak 2256, zarf 126, karton 11.

4 Ahmed Muzaffer-Seyyid İsmail, *Katar Hâdisesinin Esbâb ve Sûret-i Vukuu adı* ile tanzim edilen 12 Rebî'ülevvel 1311 (23 Eylül 1893) tarihli raporu: BOA, YEE, kısım 14, evrak 250, zarf 126, karton 8. Bu raporla ilgili olarak bk. İdris Bostan, «The 1893 Uprising in Qatar and Sheikh Âl Sâni's letter to Abdülhamid II», *Studies on Turkish-Arab Relations*, II, İstanbul 1987, s. 81-89.

XIX. asrın sonlarında İngiltere'nin Basra körfezindeki gücü giderek artmaktaydı. Maskat'taki İngiliz konsolosu ve Şarika'daki konsolos vekili zaman zaman bölgedeki şeyhlere ve ahâliye çeşitli tekliflerde bulunuyordu. İstekleri kabul edilmediği takdirde Ebûşehr konsolosu emrinde bulunan harb gemilerini göndererek isteklerini zorla kabul ettiriyorlardı⁵. Osmanlı Devleti karadan arazi şartlarının müsait olmaması ve denizde yeterli donanması bulunmaması yüzünden sahildeki şeyhlere yardım edemiyor ve haklarını koruyamıyordu. Bu sebeple Körfez'de sadece Küveyt ve Katar'a ait gemiler Osmanlı bayrağı çekiyor, Uman sahillerindeki şeyhlikler ise ay ve yıldız bulunmayan kırmızı bir bayrak taşıyorlardı. Osmanlı Devletinin bu durumundan yararlanmak isteyen İngilizler, çeşitli fırsatları değerlendirerek sık sık sahildeki kasabalara uğruyorlar ve ticarî münasebetlerini geliştirmeye çalışıyorlardı. Fakat sadece bununla iktifa etmiyor, gizlice silah ve cebhane getirterek Küveyt, Bahreyn, Katar, Uman sahilleri ve Maskat taraflarındaki kabile ve aşiretlere satıyorlardı. Necid sabık mutasarrıfı İbrahim Paşa'ya göre Osmanlı Devletinin de sahillerin muhafazası için on yelkenli gemiyi Basra Körfezine göndermesi ve üç korvet ile bunları desteklemesi gerekmektedir. Ayrıca bu donanma Şattü'l-arab'tan başlayarak, Küveyt, Katîf, Uceyr, Katar, Bahreyn, Uman ve Maskat sahillerinde dolaşmalı ve sahillere silah sokulmasına mani olmalıydı⁶.

Osmanlı Devleti ve Uman Sahilleri :

Osmanlı Devleti, İngiltere'nin körfezin batı sahillerine müteveccih faaliyetlerini dikkatle takip ediyordu. Osmanlı Arşiv belge-

fi'l-halici'l-arabi, Riyad 1401/1981; Cemal Zekeriya Kasım, *el-Halici'l-arabi, dirâsâtu li't-târihi'l-imarâti'l-arabiyye (1840-1914)*, Kahire 1966.

5 Aynı yer. İngiltere'nin Basra körfezindeki faaliyetleriyle ilgili olarak bk. Abdülaziz Abdülğani İbrahim, *Hükümetü'l-hindîl-britâniyye ve'l-idâretü fi'l-halici'l-arabi*, Riyad 1401/1981; Cemal Zekeriya Kasım, *el-Halici'l-arabi, dirâsâtu li't-târihi'l-imarâti'l-arabiyye (1840-1914)*, Kahire 1966.

6 Necid sâbık mutasarrıfı İbrahim Paşa'nın 1312/1896 tarihli raporu: BOA, Bâbiâli Evrak Odası (BEO), nr. 59642. İkinci Osmanlı Meclis-i Meb'usânı'na Basra mebusu olarak katılan Abdülvahhab Paşa, bölgenin ıslâhı ile ilgili takdim ettiği lâyihasında Basra sahillerinin muhafazası ve silah kaçakçılığının önlenmesini istedi (BOA, BEO, nr. 292124).

lerinde bulunan bilgilere göre İngiltere bihassa Uman sahilleriyle ilgileniyordu. Nitekim, 4 Şevval 1323 (2 Aralık 1905)'te Maskat hakimi Faysal hususî vapuruyla, İngiltere'nin Maskat konsolosu ise iki harb gemisiyle Ebu aZbi'ye geldiler. Konsolos Uman şeyhi Zâid b. Halife ile yaptığı görüşmede buraya İngiliz bayrağı çekilmesini teklif ettiyse de kabul ettiremedi. Konsolosun Sultan b. Muhammed'le görüşmek üzere karadan Uman taraflarına gitmek isteği de reddedildi. Bunun üzerine Maskat hakimi ve konsolos 8 Şevval'de geri dönmek zorunda kaldılar. Dönüş sırasında Maskat hakimi, Dubai'ye uğrayarak Şeyh Mektûm ile görüştü. Konsolos ise Ümmü'l-Kayveyn'e gelerek Şârîka şeyhi Abdülaziz ve Acman şeyhi Abdurrahman ile kendi vapurunda görüşmek istediye de şeyhler muvafakat etmediler. Konsolos, karada keşif yapma isteğinin de kabul edilmemesi üzerine Maskat'a dönmek zorunda kaldı. Bu davranış ve ziyaret Uman ahalisinin huzursuz olmasına yol açtı. Bu olayları Osmanlı Devletine bildiren Lince şebbenderi, İngiliz posta vapuruyla Maskat'tan helva sandıkları içinde bölgeye silah sevkedildiğini de bildirdi⁷. Bu durum karşısında, İngiltere nezdinde bir teşebbüste bulunmayan Osmanlı Devleti, sadece konsolosu reddeden şeyhlere komşu olan memurları aracılığıyla onlara güzel davranılmasını ve hoşnutluklarının sağlanmasını istedi⁸.

İngiltere'nin Ebu Zabi, Dubai ve Şârîka'da kendi bayraklarının çekilmesi için ısrarı karşısında meşâyih'in Osmanlı Halifesine sığındıkları anlaşılmaktadır. Lince şebbenderinin bildirdiğine göre, meşâyih kendi sahillerinde ve gemilerinde Osmanlı bayrağı taşımak için izin istediler. Bunun üzerine Sultan II. Abdülhamid 14 Cemâziyelevvel 1325 (25 Haziran 1907)'de meselenin Meclis-i Vükelâ'da görüşülmesini emretti⁹. Osmanlı Hükümetinin aldığı karar, meselenin yeniden incelenmesi, buralarıda daha önce hangi hükümet bayrağının çekildiğinin tesbiti ve meşâyih'in gerçek maksadlarının

7 Osmanlı Devletinin Lince Şebbenderliğinden Basra vilâyetine gelen 17 Şevval 1323 (15 Aralık 1905) tarihli yazı: BOA, BEO, nr. 207807.

8 Sadaretin Dahiliye Nezâreti'ne gönderdiği 6 Muharrem 1324 (2 Mart 1906) tarihli tezkiresi: BOA, BEO, nr. 207807.

9 BOA, İrade-Husûsî, 14 Cemâziyelevvel 1325, nr. 40.

öğrenilmesi istikametinde oldu¹⁰. Bunun öğrenilmesi için de Lince fahrî şebhenderliğine tenbihatta bulunuldu¹¹.

Osmanlı Devleti ve Hürmüz Adası :

Basra Körfezinin en güney ucuyla dahi yakından ilgilenen Osmanlı Devleti, bu dönemde Hürmüz adasının kendi toprakları arasında olduğunu iddia ediyordu. Nitekim, II. Abdülhamid, 29 Safer 1317 (9 Temmuz 1899) tarihli iradesinde bir süreden beri İranlılar idaresinde bulunan Hürmüz adasının aslında Osmanlı mülkü olduğunu ve bu hususu teyid edecek vesikaların Divan-ı Hümâyün Kalemünde araştırılmasını emretti¹². Ancak yapılan tedkiklerde istenilen kayıtlara rastlanamadı. Sadece İran ile yapılan antlaşmalar da ve ilgili haritalarda ismine tesadüf edildiği görüldüğünden haritaların uzmanlar tarafından tedkik edilmesi gerekti¹³.

Hürmüz adası üzerindeki Osmanlı iddiası bu kadarla kalmamıştır. Yaklaşık beş sene sonra (1322/1904), İran'ın Hürmüz ve civarındaki Sellâme, Ebû Musa adalarına bayrak diktiğinden bahsediliyordu. Halbuki vaktiyle İran, Hürmüz'de bir karantinahâne açmak ve oraya bayrak çekmek teşebbüsünde bulunduğu Osmanlı Devleti'nin müdahalesi karşısında bundan vazgeçmiştir¹⁴. Velhasıl şimdi de bu konuda hak iddia etmesi mümkün değildir.

Osmanlı Devleti ve Lince :

Lince, Basra Körfezinde İran sahilinin en güneyinde bulunuyordu ve XX. asrın başlarında bir ticaret merkezi idi¹⁵. XIX. asrın

10 15 Cemâziyelevvel 1325 (26 Haziran 1907) tarihli mazbata: BOA, Meclis-i Vükelâ Mazbatası, nr. 116.

11 Sadrazamın Hariciye Nazırına 20 Cemâziyelevvel 1327 (9 Haziran 1909) tarihli tezkiresi: BOA, BEO, 231678.

12 BOA, İrade-Husûsi, 29 Safer 1317, nr. 117. Bu dönemdeki Hürmüz adası ile ilgili olarak bk. Lorimer, *Delîlül-halîc*, (Coğrafya), II, 938-941.

13 BOA, İrade-Husûsi, 11 Cemâziyelevvel 1317, nr. 96.

14 BOA, İrade-Husûsi, 19 Şaban 1322, nr. 49.

15 C.E. Bosworth, «Linga», EI², V, 765; George N. Curzon, Lincenin nüfusunun 1890'da 10.000 (*Persia and the Persian Question*, London 1966, II, 407-410), Lorimer ise 20.000 civarında (*Delîlül-halîc-Coğrafya*, IV, 1357-1366, 1371-1375)

başlarında Re'sü'l-hayme'den gelen Kavâsım kabilesine mensub Şeyh Salih tarafından ele geçirilmişti¹⁶.

Osmanlı Devletinin Lince ile ilgilenmesi, önceleri Bombay'daki başşehbenderi vasıtasıyla oldu. Başşehbender Hüseyin Hasib Efendi, Lince'den Bombay'a gelen tüccarla ilişki kurmuş ve onlarla samimiyetini arttırmıştı. Çünkü Lince'den Muhammara'ya ve iç kesimlerde Şiraz'a kadar olan bilâd ile bilhassa Bender Abbas ve Ebûşehir'de yaşayan ahali sünni-şâfiî olup, Osmanlı halifesi adına hütbe okuyorlardı. İran Devleti'nin hutbelerde şahın adının anılması konusundaki teşebbüslerini kabul etmiyorlardı. Başşehbender, her sene bu bölgeden Bombay'a gelen sünni tüccarlar ile yakın ilişki kurdu. Hatta bunlar Rusya ile savaş halinde bulunan (1877-1878) Osmanlı Devletine bir mikdar maddi yardım da yaptılar. Bu savaşta Rusya tarafını tutan İran ile Osmanlı Devleti arasında bir savaş çıkarsa Osmanlı tarafında yaklaşık 100.000 sünni askerle savaşa katılacaklarını bildirdiler¹⁷. Nitekim bölge halkının ileri gelenlerinden on üç kişinin imzasıyla Hüseyin Hasib Efendi'ye gönderdikleri mektupta, hernekadar İran idaresinde yaşıyorlarsa da kadimden beri Selâtin-i Âl-i Osman'ı imâmü'l-müslimin ve halifetü rûy-ı zemin tanıdıklarını bildiriyorlardı. Kur'andaki «ülü'l-emre itaat edin» ayetine uyararak bütün müminlerin Sultânü'l-berreyn ve hakanü'l-bahreyn, hâdimü'l-haremeyni's-şerifeyn olan Sultan Abdülhamid Han-ı Sâni'ye itaat etmesi gerektiğini savunuyorlardı. Şu anda savaşmakta olan Osmanlı Devletine can ve malla yardıma hazır olduklarını bildiriyorlardı¹⁸. İran sahillerinde yaşayan bu müslümanların harb halinde bulunan Osmanlı Devletine yardım teklifi İstan-

olduğunu yazmaktadırlar. Bu asrın başlarında Fransa'nın Bûşehir konsolosu olan R. Vadalada nüfusu 20.000 olarak verir (*Halîc-i Fâris*, terc. Chafi Djevadi, Tehran 1977, s. 135).

16 Kavâsım âilesinin Lince'deki hakimiyeti için bk. Muhammed M. Abdullah, *The United Arab Emirates, A Modern History*, London 1978, s. 341.

17 Bombay'daki Osmanlı Başşehbenderinin 23 Rebi'ülâhır 1294 (7 Mayıs 1877) tarihli mektubu: BOA, İrâde-Hâriciye, nr. 16634, lef. 1. Bu mektupla ilgili olarak yapılan bir neşir için bk. Yusuf Halaçoğlu, «Bombay Şehbenderi Hüseyin Hasib'in 1876 tarihli bir mektubu» *Türk Kültürü*, XII/136-138, İstanbul 1974, s. 259-265. Mektuptaki asker sayısının mübalağalı olduğu anlaşılmaktadır.

18 BOA, İrâde-Hâriciye, nr. 16634, lef 2.

bul'da memnuniyetle karşılandı. Ancak, bölgenin uzak olması sebebiyle asker alınmasının zor olduğuna karar verildi. Fakat gösterilen bu iyi niyete karşılık Bâb-ı Meşihat'tan o havali ulemasına hitaben hususi mektup gönderilmesi münasib görüldü. II. Abdülhamid'in 2 Cemâziyelâhır 1294 (14 Haziran 1877) tarihli iradesi bu konuya dairdir¹⁹.

Lince ve civarında yaşayan ahalinin bu bağlılıkları sonunda Lince'de, Osmanlı teb'asını temsil etmek ve haklarını korumak üzere bir İdare-i Mahsûsa acentesi kuruldu. 21 Eylül 1898'de buradaki Osmanlı temsilcisi Muhammed b. Abdullah el-Hoca ile 21 tüccar II. Abdülhamid'e bir mektub gönderdiler. Mektupta padişaha bağlılıklarını tekrarlıyorlar ve bölgede İran Devleti ile Lince hakimi Muhammed b. Halife arasında meydana gelen karışıklıkları anlatıyorlardı. Olaylar sırasında Osmanlı donanmasına ait Zuhaf korveti Lince'ye gitmiş ve bu durum ahali tarafından memnuniyetle karşılanmıştı. Gemi kumandanının gayretleriyle İdare-i Mahsûsa Acente-hânesine Osmanlı bayrağı çekildi. Bu bayrak altında toplananların ve Osmanlı teb'asının hukukunun korunması için Lince hâkimi Muhammed b. Halife'den bir teminat senedi alındı. Bu sebeble Lince ahali padişaha bir teşekkürname gönderdiler²⁰. Lince hakimi Muhammed b. Halife de, 5 Cemâziyelevvel 1316 (21 Eylül 1898)'da Basra valisine hitaben bir mektub gönderdi. Bu mektubunda Osmanlı teb'asının ve diğer müslümanların hukukunun korunacağını bildiriyordu. Ayrıca Lince beldesinin kendisine ecdadından kaldığını anlatarak burada yerleşmeleri için kendilerine yardım edilmesini istiyordu ve Osmanlı Devletine bağlılığını tekrarlıyordu. Çünkü İran, 1887'de Lince'de yönetimi eline geçirmişti. Basra valisinin bu olaylarla ilgili belgeleri İstanbul'a göndermesi üzerine Bâbıâlf, bir tedbir olarak, Katar'da bulunan gemilerden birinin ara sıra Lince'ye gitmesini ve Osmanlı teb'asının haklarının korunmasını istedi²¹.

19 Sadrâzamın arzı ve padişahın iradesi : BOA, İrade-Hariciye, nr. 16634.

20 BOA, BEO, nr. 92363.

21 Lince ahalisinin teşekkürnâmesi, Muhammed b. Halife'nin senedi, ve Basra valisine gönderdiği mektubu, Basra valisinin Sadarete gönderdiği mektubu ve Sadaretin Hariciye Nezâreti ile yazışmaları: BOA, BEO, nr. 92363'dedir.

Osmanlı Devletinin Lince ile olan ilişkileri sonraları da devam etti. Lince'deki Osmanlı şebhenderi Muhammed el-Hoca 23 Şevval 1326 (18 Kasım 1908)'da Basra valisine bir mektup gönderdi. Bu mektuba göre Fransa, Lince'deki Kenek mevkiini İran'dan alıyordu. Burada bir telgrafhâne, askeri kışla ve rüsûmat dairesi inşa edecekti. Bu maksatla Fransa'nın Lince Vis konsolos vekili Abdurrahman Kâzım bölgede incelemelerde bulunmaktaydı. Osmanlı Devletinin Lince şebhenderinin fikrine göre Fransa'nın Kenek'i almasına karşılık Osmanlı Devleti de Şınas mevkiini almalıydı²². Bunun üzerine Bâbüâli, haberin doğru olup olmadığını Paris Sefareti vasıtasıyla öğrenmeye çalıştı. Paris sefaretinden alınan cevaba göre bu haberler doğru değildi ve Fransa'nın Lince konsolosluğu lağvedilmişti²³.

Osmanlı Devletinin Lince şebhendelerinin verdiği haberin asılsız olması mümkün değildir. Ancak bu dönemde ne gibi olaylar geliştiğini arşivdeki araştırmalarımızda şimdilik tesbit edemedik.

22 BOA, BEO, 261802.

23 Lince şebhenderinin yazısı ile konunun tahkikatı arasında (23 Şevval 1326-23 Muharrem 1327) yaklaşık üç ay geçmiştir (BOA, BEO, nr. 261802; BOA, BEO, nr. 260372).

صاحب الدولة والنزاهة حضرت الامام محمد باقر ومولانا محمد باقر والوالي ولاديه بعد المحترم
 حفظه الله الرحمن من طوارق الرمان ابن ابا عبد الموضع لدى سعادتك السور هييون زحاف وصل
 برفاء ربح كواشيتي لاجرم فقط بته سلطنت عمده ليه مع 600 الاسلام من المتوطنين والرزق
 واستبرنا ورفعا غاية الاستبرار وهدانا المولى به وام سونكهم ومن حضر بته الدولة العلية العمد
 من المتوطنين والتردين ات والله تعالى ما يغير عليهم خلاف وقد اعطيت ليه حضرت كواشيتي
 بين باش مصطفوننت احدى الورقة الالتزام في ذلك ويا مولانا فاد معكم مع الحاقه
 اهل الاسلام تحت نظركم العالي وز جو الماعده في جميع الامور من عيادتكم وعيانتكم
 الاسلامه ان لا ترفعوا نظركم عما تر جوضه سعادتك الماعده ه لحيث هذ
 البلد نجه عن ابائنا واهدانا هه نخلصنا ومكاننا لحيث من برت وجودكم نكسونا
 وتلك استبرنا وتشرنا بنس ايرق الدولة العلية الثمانية لاجل المحافظة
 العموم الاهالي لحيث بطس قلوبهم وفي الحقيقة كيد شترنا بوجودكم ومن
 قبطان بك مع حبه الضابطان خزنا منديني ومعتدري من فضلهم واصانهم
 والاول لمزل الارس حضرت مولانا | هه صداره كواشيتي
 محمد بن ضيف

للهدر سبي جنابه والى دولة الجليله

دولت اوله اقدم
دولت اوله

المردود في الامور الحكم انه قد استعانا من تنق به بالحق واليون انه عهد الاسبوع وردت تخاير محققه فبقية الاعيد من حاكم وكل
ويس قوتصل حكومة فرنسا بغير لغير ان حكومة فرنسا اخذت كنك من حكومة ايران ملكا خالصا مطلقا لتفصل
وتفصلها تميزا اسلك السلف في دبين فيرا تفق قحانه ومن الحكومة وقتله وركبانه ويحعلون رسم الاموال التجارية على الامل
بالمائة ثلاثه وعشرا في المائة اثنين ووهود كنك في الزمن الهم من كنك الاقله لسنانه ومن ثلثه لستان
الاكروجه ومن الكروجه الا زنده بگور وبرد غرون تنقل في حدود كنك وعبد الرحمن كلهم وكل بيس قوتصل فرنسا مع الاكرك
وتفصل بعض الاماكن نزل وضور فرنسا بغير ايام سن فربن وصول الاكرك فمادام حكومة فرنسا اخذت كنك
فبقية للدولة العلية ان لا تفصل عن متخاص ليكون لا تسلم كنك للفرنسا ونزجوا من همتكم
العليه الاستعانت اللازمه للتعامات العلية بياناً عن هذا الامر المهم وفي كل الاحوال الامر
لن له الامر اقدم

سرمد دوله العلية العمامه

بنه لغيره
مولى الجا

سرمد دوله العلية العمامه

لسيرة النوراني

سب تور هذه الورقة هو انه شرع في الشروع في اداء صلواتنا في شهر رجب الكرم المسمى بزجاف لمنه من اول ولدت العلية
العثمانية وفيه حرف الكرم مصطفى لفتت بكم بنه ناشي وقطان وطلب من ان يكون محسن في علمي
الدولة العلية العثمانية للمعظمين في كنفه وتمام الذمات الامانة المنة كونه ونحن قد اعطيتنا
الحجاب في ذلك والتمنا له ان تراعي حقوق جميعهم بقوه الدولة العلية العثمانية واختتم
غاية الاحترام والاعتراف بقدي وادخلنا في حاله وكان وينزل مساجدنا بالجملة
في حقهم وليد يوضع بين خلاف في ذلك حاله ٢٨ شهر ربيع الاخر ١٢١٦

صلى الله عليه وسلم

بسم الله الرحمن الرحيم

ایمان و سوا حقش و غیر مستقیمه گفته بود و در آنجا که ...
شیرین و در روزی ...
مجلس

صورت

اولی شمع معروضه و معصوم اهل لاده عرب و معروضات اولی ...
حاکم اسید فیلد سیر حالک در دین کوفه و ایوب و یوسف ...
شرف و در حق معینه و آنکه قطعه هر چه و ایوب ...
موسایم مذکور اینک موقوفه و آنکه با نبره سنک ...
باز که قرضه در مذکور مسقط حاکم سید قریب ...
را از یک یا شریف و فک حاکم کندی حینه ...
سفا در بر سر له مزاجی اینه مقصد به بر ...
قوشوس مسقط حاکم به برابر عودت ...
در سرفه قرضه اولی و در بر سر یاره ...
هوزر اکادشله ماستور قوشوس ایس ام الفیوم ...
گند و سله کوشک لطفه ایس هم موافقه ...
قوشوس ایجابیه قرضه ایس هم در ...
حقه اولی هم معامله و در سوله اولی ...
همه اهلین معامله و در کات و قرضه ...
...
اولین معامله و در سوله

İngilizlerin Uman Sahillerindeki şeyhliklere (bugünkü Birleşik Arap Emirlikleri) yaptığı himaye tekliflerinin reddedildiğini gösteren belge (BEO, nr. 207807).